

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

KIM NGỌC THU TRANG

CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

Chuyên ngành: Lịch sử thế giới Cận đại và Hiện đại

Mã số: 62.22.50.05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LỊCH SỬ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS - TS. Lê Trung Dũng**
- 2. TS. Nguyễn Thị Hồng Vân**

HÀ NỘI – 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của cá nhân. Các số liệu sử dụng trong Luận án là trung thực. Đề tài nghiên cứu và các kết luận nêu trong Luận án là của riêng tôi chưa từng được công bố dưới bất kì hình thức nào

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Kim Ngọc Thu Trang

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX, chủ nghĩa tư bản chuyển sang giai đoạn đế quốc chủ nghĩa với sự thống trị của tư bản độc quyền. Cùng với sự phát triển đó, chủ nghĩa tư bản ngày càng “*bủa lưới*” bao trùm cả thế giới. Các nước Đông Nam Á ngày càng bị cuốn vào guồng quay của hệ thống kinh tế - chính trị thế giới và trở thành những đối tượng bị chinh phục của chủ nghĩa tư bản thế giới. Hệ quả tất yếu là hầu hết các nước trong khu vực Đông Nam Á đều lần lượt rơi vào vòng kiểm soát hoặc trở thành thuộc địa của chủ nghĩa thực dân tư bản phương Tây ở những mức độ khác nhau. Trong bối cảnh đó, chỉ có hai quốc gia ở châu Á đã thoát khỏi một cách ngoạn mục làn sóng xâm lược của chủ nghĩa thực dân phương Tây. Nếu ở Đông Bắc Á, Nhật Bản là nước duy nhất giữ được độc lập, thì ở Đông Nam Á, Xiêm cũng là quốc gia duy nhất không rơi vào ách thuộc địa như các nước khác trong vùng và cơ bản vẫn duy trì được sự độc lập tương đối của mình. Sở dĩ Xiêm có được kết quả to lớn này là do “*giới tinh hoa của nước này, trước hết là nhà vua, giới quý tộc, quan lại triều đình đã thức tỉnh, tiến hành cải cách, mở cửa bằng những biện pháp thỏa hiệp, ngoại giao mềm dẻo trong đối ngoại và thức thời trong chính sách đối nội*” [25, tr.369-370].

Dưới các triều vua Rama IV (1851 - 1868), Rama V (1868 - 1910), ở Xiêm diễn ra khá thành công công cuộc duy tân, phát triển đất nước theo hướng tư bản chủ nghĩa, đặt nền móng cho quá trình hiện đại hóa đất nước của Xiêm. Với các cuộc cải cách này, Xiêm đã bước một bước đi đầu tiên vào quỹ đạo tư bản chủ nghĩa. Tuy nhiên, để hoàn tất quá trình định dạng chủ nghĩa tư bản, Xiêm còn phải trải qua một quá trình lâu dài và còn qua nhiều lần đổi mới, cải cách nữa, đặc biệt là một cuộc cách mạng vào năm 1932.

Trong thời gian giữa hai cuộc chiến tranh thế giới, với cuộc cách mạng năm 1932, Xiêm nổi lên là một hiện tượng khá độc đáo, không chỉ trong bản thân lịch sử Xiêm mà cả ở khu vực Đông Nam Á. Dưới sự lãnh đạo của Pridi Phanomyong - thủ lĩnh Đảng Nhân dân, cuộc cách mạng năm 1932 đã mang lại những thay đổi chính trị quan trọng, là một bước tiến trong quá trình dân chủ hóa nhà nước Xiêm “*nhằm làm cho nước Xiêm hội nhập với tình hình thế giới hiện đại*” [13, tr.1147].

Nghiên cứu về cuộc cách mạng năm 1932 ở Xiêm, đặc biệt là tính chất và ý nghĩa lịch sử của nó không chỉ làm rõ được những tiền đề, diễn biến, kết quả mà quan trọng hơn là đi sâu phân tích, đánh giá, nhận định về tính chất và ý nghĩa của cuộc cách mạng, góp phần giải đáp những câu hỏi, những vấn đề xung quanh “*sự kiện Xiêm*” trong thập niên 30 thế kỉ XX. Đồng thời, trên cơ sở những nhận xét, đối chiếu, so sánh sự kiện này với phong trào cách mạng ở một vài nước trên thế giới và khu vực Đông Nam Á, ta có thể góp phần làm rõ hơn con đường phát triển của nước Xiêm – Thái Lan thời cận đại. Ngoài ra, việc tìm hiểu về Pridi Phanomyong – linh hồn của cuộc cách mạng 1932, đặc biệt là những tư tưởng cải tạo xã hội của ông sẽ giúp ta rút ra được những bài học kinh nghiệm bổ ích và thiết thực đối với công cuộc xây dựng đất nước Việt Nam theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa ngày nay.

Trong điều kiện hiện nay, khi các quốc gia châu Á đang đứng trước xu thế toàn cầu hóa, những bài học về quá trình hội nhập trong thời kì cận đại tuy thuộc về quá khứ, nhưng nếu được chứng nghiệm là xác đáng, thì vẫn có giá trị nhất định đối với quá trình đổi mới để hội nhập. Việt Nam hiện nay đang trong quá trình đổi mới, “*mở cửa*” trong quan hệ hợp tác với cộng đồng quốc tế, trong đó có Thái Lan và các nước trong khu vực Đông Nam Á. Với phương châm “*Việt Nam muốn là bạn, là đối tác tin cậy của các nước trong cộng đồng quốc tế, tham gia tích cực vào tiến trình hợp tác quốc tế và khu vực*” [10, tr.233], việc

tiếp tục mở rộng các mối quan hệ quốc tế đòi hỏi một sự hiểu biết sâu sắc về lịch sử các nước và các khu vực. Thực tế lịch sử cho thấy, trong quá trình tồn tại và phát triển, Việt Nam và Thái Lan có mối quan hệ chặt chẽ nhiều mặt trong quá khứ cũng như trong hiện tại. Do đó, chúng ta không thể không tìm hiểu một nước láng giềng khu vực quan trọng, có nhiều điểm khác biệt, nhưng cũng không ít điều tương đồng về lịch sử và văn hóa như Thái Lan. Con đường phát triển của Thái Lan, thông qua toàn bộ lịch sử của mình, để lại những kinh nghiệm tham khảo rất bổ ích đối với Việt Nam trong công cuộc xây dựng đất nước ngày nay.

Những vấn đề đặt ra trên đây là cơ sở để chúng tôi chọn **“Cách mạng năm 1932 ở Xiêm (Thái Lan) – Tính chất và ý nghĩa lịch sử”** làm đề tài Luận án tiến sĩ sử học của mình với hy vọng sẽ góp phần làm sáng tỏ những khía cạnh đặt ra ở trên.

2. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận án là khái quát những tiền đề, diễn biến, kết quả của cách mạng 1932. Từ đó, phân tích làm rõ tính chất, đặc điểm và ý nghĩa của cuộc cách mạng trên cơ sở có sự so sánh, đối chiếu với một vài cuộc cách mạng tư sản trên thế giới và trong khu vực.

3. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận án là công trình nghiên cứu khoa học về cuộc cách mạng 1932 ở Xiêm (Thái Lan), trong đó trọng tâm là tìm hiểu về tính chất và ý nghĩa lịch sử của cuộc cách mạng. Tên của đề tài đã xác định rõ giới hạn nội dung trọng tâm và phạm vi nghiên cứu của đề tài. Để làm sáng tỏ nội dung Luận án, chúng tôi dự kiến tập trung đi sâu nghiên cứu những vấn đề trọng yếu sau:

- Trước hết, luận án tập trung khái quát về cuộc cách mạng 1932 ở Xiêm về tiền đề, diễn biến, kết quả. Trong phần này, chúng tôi tập trung vào sự ra đời nền quân chủ lập hiến thay thế cho chế độ quân chủ chuyên chế ở Xiêm, sự ra đời

của hai bản hiến pháp, những nét cơ bản trong tư tưởng cải tạo xã hội của Pridi Phanomyông với tư cách là nội dung chính trị tư tưởng của cuộc cách mạng và quá trình lên cầm quyền của giới quân sự Xiêm.

- Từ kết quả nghiên cứu, chúng tôi đi sâu phân tích, làm rõ về tính chất và ý nghĩa của cuộc cách mạng 1932, so sánh, đối chiếu với các cuộc cách mạng tư sản ở châu Âu trong những thế kỉ trước, từ đó rút ra những đặc điểm của cuộc cách mạng 1932. Đây là nhiệm vụ trọng tâm của đề tài. Trong phạm vi những công trình và tài liệu nghiên cứu có thể tiếp cận, Luận án cố gắng cung cấp cho người đọc những ý kiến, quan điểm khác nhau của các học giả trong và ngoài nước về tính chất và ý nghĩa của cuộc cách mạng năm 1932. Từ đó, chúng tôi đưa ra những quan điểm riêng của mình.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu mà Luận án hướng tới là tính chất và ý nghĩa lịch sử của cuộc cách mạng năm 1932 ở Xiêm,

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu của Luận án về không gian là vương quốc Xiêm (Thái Lan). Tuy nhiên, để có thể hoàn thành tốt được những nhiệm vụ đặt ra trong luận án, chúng tôi thấy cần đặt nước Xiêm và cuộc cách mạng 1932 trong bối cảnh quốc tế và khu vực. Vì vậy, trong quá trình thực hiện, chúng tôi có mở rộng không gian nghiên cứu ra khu vực châu Á và một vài nước trên thế giới.

Phạm vi thời gian mà Luận án bao quát chủ yếu là từ năm 1932, tức là năm bùng nổ cuộc cách mạng. Tuy nhiên, để có thể tìm hiểu được những tiền đề, nguyên nhân sâu xa cũng như những nhiệm vụ của cuộc cách mạng, chúng tôi phải mở rộng phạm vi thời gian nghiên cứu từ giữa thế kỷ XIX, khi Xiêm bắt đầu những bước đầu tiên trong quá trình hội nhập với phương Tây.

Giới hạn cuối cùng về thời gian của Luận án là vào năm 1938, khi giới quân sự giải tán Nghị viện và thành lập chính phủ mới, đánh dấu sự thắng thế hoàn toàn của giới quân sự trên chính trường Xiêm, mở đầu một giai đoạn mới trong lịch sử Xiêm – Thái Lan.

Trong thời kì Luận án nghiên cứu, tên gọi của vương quốc Thái Lan được dùng là “Vương quốc Xiêm” (gọi tắt là Xiêm) vì đến năm 1939 Xiêm mới đổi tên thành Thái Lan.

5. Nguồn tài liệu và phương pháp nghiên cứu

5.1. Nguồn tài liệu

Để hoàn thành Luận án, chúng tôi dựa trên các nguồn tài liệu chủ yếu sau:

Tài liệu gốc:

Bao gồm các sắc lệnh, tuyên bố, thư từ, bài phát biểu của các vị vua Rama; những thông cáo, tuyên bố của Hoàng gia Xiêm được trình bày trong các công trình nghiên cứu cụ thể như: *The Political Economic of Siam (1851 - 1910)*, tập 1, của tác giả Chatthip Nartsupha and Suthyprasartser, Hội Khoa học xã hội Thái Lan xuất bản năm 1981; *Siam in transition: A brief survey of cultural trends in the five years since the Revolution of 1932*, của tác giả Kenneth Perry Landon, Đại học Chicago xuất bản năm 1939; *Chulalongkorn the great* của tác giả Prachomchochai xuất bản năm 1965 tại Tokyo; *The End of the Absolute Monarchy in Siam* của tác giả Benjamin A. Batson, Đại học Oxford xuất bản năm 1986.

Những tập nhật kí, hồi kí của những người phương Tây đến Xiêm buôn bán, truyền đạo, làm gia sư cho các con vua, các cố vấn trong triều đình Xiêm được trình bày trong các công trình: *A True Description of the Mighty Kingdoms of Japan and Siam* của Francois Caron xuất bản tại Băng Cốc năm 1986, *Description of Old Siam*, của Micheal Smithies, Đại học Oxford xuất bản năm 1995; *An English governess at the court of Siam* của A.Leonowens xuất bản tại

Luân Đôn năm 1954; *The Diaries and Letters of King Chulalongkorn's General Adviser* của Walter E.J.Tips, Gustave Rolin – Jaquemyns...

Các cuốn hồi kí của Pridi Phanomyông và một số nhà lãnh đạo cách mạng 1932 được trình bày trong các công trình: *Pridi Banomyong and the Making of Thailand Modern History*, của tác giả Vichitvong Na Pombhejara xuất bản năm 1979; *On Founding the People's Party and the Democratic System* của Pridi Banomyong xuất bản năm 1972; *Field Marshal P.Pibul Songgram*, 5 tập của Pibul Songgram xuất bản năm 1975 – 1976; *Thai Politics: Extracts and Documents 1932-1957*, của Thak Chaloemtiarana, Hội Khoa học Xã hội Thái Lan xuất bản năm 1978...

Tuy nhiên, do không có điều kiện tiếp xúc trực tiếp với những tài liệu này bằng Tiếng Thái nên nguồn tài liệu này chúng tôi chủ yếu lấy lại từ các công trình nghiên cứu bằng Tiếng Anh.

Tài liệu chuyên khảo: Bao gồm công trình nghiên cứu của các thế hệ trước có liên quan trực tiếp hoặc gián tiếp tới đề tài luận án, đó là: các công trình nghiên cứu của các tác giả trong và ngoài nước nghiên cứu về lịch sử Thái Lan trên các lĩnh vực: kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa... đặc biệt là trong thời kì lịch sử mà Luận án hướng tới. Ngoài ra, phải kể đến các luận án tiến sĩ, luận văn thạc sĩ, cử nhân, các báo cáo trong các hội thảo, các bài báo trên các tạp chí chuyên ngành. Nguồn tài liệu này bao gồm các thứ tiếng Anh, Pháp, Nga, Thái, Việt đã được dịch hoặc nguyên bản và được lưu giữ tại các trung tâm nghiên cứu và các thư viện lớn của Việt Nam (Thư viện Quốc gia Việt Nam, Thư viện Viện nghiên cứu Đông Nam Á thuộc Học viện Khoa học Xã hội Việt Nam...). Bên cạnh đó là các công trình nghiên cứu về lịch sử các nước như Liên Xô, Trung Quốc, Nhật Bản, Việt Nam, qua đó cung cấp những sự kiện lịch sử có liên quan đến vấn đề Luận án nghiên cứu và được sử dụng để so sánh, phân tích, đối chiếu làm rõ vấn đề cũng như rút ra những nhận xét khái quát.

5.2. Phương pháp nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là một vấn đề lịch sử, do đó, để giải quyết những vấn đề do đề tài Luận án đặt ra, về mặt cơ sở lí luận, chúng tôi dựa vào chủ nghĩa duy vật biện chứng, chủ nghĩa duy vật lịch sử. Điều đặc biệt lưu ý là trong khi nghiên cứu chúng tôi quán triệt quan điểm, đường lối của Đảng ta, của chủ nghĩa Mác – Lênin về công tác nghiên cứu lịch sử, tiếp thu những quan điểm nghiên cứu và cách tiếp cận mới, trên cơ sở đó rút ra những bài học lịch sử cần thiết, bổ ích phục vụ cho công cuộc đổi mới, mở cửa của nước ta hiện nay.

Về phương pháp cụ thể, trong Luận án, chúng tôi sử dụng *phương pháp lịch sử*, *phương pháp lôgic* là phương pháp nghiên cứu chủ yếu, qua đó, trình bày quá trình hình thành và phát triển của các vấn đề bằng những sự kiện điển hình, phân chia giai đoạn phát triển bằng các mốc lịch sử theo thời gian, qua đó rút ra kết luận khái quát.

Với phương pháp lịch sử, chúng tôi cố gắng dựng lại toàn bộ cuộc cách mạng 1932 ở Xiêm qua những sự kiện, nhân vật, các giai đoạn, diễn biến và kết quả chính của nó.

Phương pháp lôgic được sử dụng trong luận án nhằm rút ra những đặc điểm, những nhận định, đánh giá về tính chất và ý nghĩa của cách mạng 1932, đồng thời đặt nó trong sự đối sánh với các cuộc cách mạng trên thế giới và trong khu vực, từ đó, rút ra những bài học kinh nghiệm bổ ích đối với Việt Nam trong công cuộc xây dựng đất nước ngày nay.

Đây là những phương pháp cơ bản, chủ đạo, xuyên suốt trong quá trình nghiên cứu luận án. Chúng tôi rất quan tâm đến việc trình bày các quan điểm trên cơ sở tôn trọng các sự kiện và tính chân thực lịch sử đúng như nó đã diễn ra và đã từng tồn tại. Ngoài ra, từ việc nghiên cứu một sự kiện lịch sử trong tổng thể bối cảnh chung của khu vực và thế giới đồng đại nên *phương pháp so sánh*

được chúng tôi chú ý vận dụng. Bên cạnh đó, Luận án còn vận dụng các *phương pháp thống kê, tổng hợp và phân tích* để Luận án có cái nhìn tổng quát hơn.

6. Đóng góp của Luận án

- Luận án là công trình chuyên khảo đầu tiên ở Việt Nam về cuộc cách mạng năm 1932 ở Xiêm (Thái Lan), dựng lại bức tranh tương đối toàn diện, có hệ thống về cuộc cách mạng một cách khách quan và khoa học.

- Cùng với việc nghiên cứu, trình bày một cách có hệ thống diễn biến và kết quả của cuộc Cách mạng 1932 ở Xiêm, trọng tâm của Luận án là nghiên cứu và rút ra những ý kiến về tính chất, đặc điểm và ý nghĩa của cuộc cách mạng này.

- Trong phạm vi những công trình và tài liệu nghiên cứu có thể tiếp cận, Luận án cố gắng cung cấp cho người đọc những ý kiến, quan điểm khác nhau của các học giả trong và ngoài nước về cách mạng 1932 nói chung và tính chất, ý nghĩa lịch sử của nó nói riêng. Từ đó, chúng tôi đưa ra những nhận định và đánh giá, những quan điểm riêng của mình.

- Luận án có thể sử dụng như một công trình tham khảo, phục vụ cho việc nghiên cứu, giảng dạy về lịch sử cuộc Cách mạng 1932 nói riêng và lịch sử Thái Lan nói chung, cũng như phục vụ cho nhu cầu hiểu biết của bạn đọc quan tâm tới lịch sử Thái Lan và Đông Nam Á.

7. Bố cục của Luận án

Ngoài phần mở đầu, phụ lục, thư mục tài liệu tham khảo và mục lục, nội dung của Luận án gồm 4 chương:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu về cách mạng 1932 ở Xiêm (Thái Lan).

Chương 2: Tiền đề và diễn biến của cách mạng 1932

Chương 3: Tính chất và đặc điểm của cách mạng 1932

Chương 4: Ý nghĩa của cách mạng 1932